

A rendészettudomány a német szakirodalomban

FÓRIZS Sándor¹

A szerző a rendészettudománnyal kapcsolatos német szakirodalmat elemzi írásában. Bemutatja a német fogalom tartalmát, kialakulásának történelmi folyamatát, egyes szerzők véleményét napjaink németországi helyzetéről ezen tudományág területén. Az olvasó megismerhet pozitív és negatív állásfoglalásokat a diszciplínával kapcsolatban. A publikáció bemutatja a rendészettudomány tartalmának magyar és német megközelítésében jelentkező különbségeket.

Kulcsszavak: rendészettudomány, Polizeiwissenschaft, kamarilla-tudomány, rendészeti képzés, rendőri tanintézet

Bevezetés

Kutatómunkámban, amelyet itt szeretnék publikálni, azt vizsgáltam, miként vélekednek Németországban a rendészettudományról szakmai körökben. A vizsgált anyagok jellege igen különböző volt, tanintézetek hivatalos kiadványai, tankönyvek, folyóiratok, egyes személyek egyéni észrevételeit tartalmazó írásművek. A különböző profilokból az olvasó viszonylag széles körű betekintést nyerhet mind a hivatalos, mind pedig a magánvéleményekbe, pozitív és bíráló irányokból egyaránt, habár nyilvánvalóan mennyiségi korlátok miatt nem törekedhetek teljességre. Az ilyen jellegű kutatómunkát eleve nehezíti a két nyelv (magyar, német) esetenként jelentősen eltérő értelmezése, fogalmazása. Maga az alapfogalom a *rendészettudomány*, a német általánosan elfogadott megfelelője a *Polizeiwissenschaft*, azaz *rendőrségtudomány*. A *Polizei* szó egyértelműen rendőrséget jelent, nem rendőrt. Így az egész kifejezés szó szerinti fordítása *rendőrségtudomány*, nem pedig *rendőrtudomány*. Itt egyből szűkebb, illetve tágabb értelmezést érezhetünk a fogalmak kavalkádjában, hiszen a magyar *rendészet* tartalma szélesebb, mint a *rendőrség* témaköre. Az általam feldolgozott írásművek német készítői maguk is tisztában vannak azzal, hogy a diszciplína túlterjed a szűken vett rendőrségen. Ugyanakkor a német kifejezés igazodik az angolszász nyelvterület *police science* megfogalmazásához. A magyar nyelvű *Rendészettudományi szaklexikon* szerint: „Rendészettudomány: Finszter Géza szerint ~ »az állam- és jogtudományok

¹ Nyugállományú egyetemi tanár, e-mail: drforizs@gmail.com

azon ágazata, amelynek kutatási tárgya a rendészet szervezete, működése és a rendészeti jog. A ~ sajátos módszertana azoknak a társadalomtudományi metodikáknak az összessége, amelyek alkalmasak a kutatási tárgy feltárására. A ~ rendszere visszatükrözi a rendészeti rendszerre jellemző struktúrát.»²

A német *Wörterbuch der Polizei* (Rendőrségi szótár) 2001-es³ és 2018-as⁴ kiadása több oldalon keresztül tárgyalja a rendészettudomány lényegét. Ezeket bővebben külön alfejezetben kívánom bemutatni. A 2018-as kiadás egyébként 10 000, a rendőrséggel kapcsolatos szakfogalmat dolgoz fel. A lexikon iránti németországi igényt mutatja, hogy a második kiadása 2010-ben jelent meg. Egyéb szakirodalmak részben más szempontokat és kiegészítéseket is megemlítenek, illetve utalnak az angolszász nyelvterület párhuzamaira. Publikációmban a magyar *rendészettudomány* és a német *rendőrségtudomány* (*Polizeiwissenschaft*) fogalmakat egyenrangúnak tekintem és esetenként felváltva alkalmazom. Maga a felvetett témakör, a rendészettudomány kérdésköre a német szakirodalomban olyan kiterjedt, hogy részletes bemutatására nincs lehetőség, vizsgálódásunk csak a helyzet felszínét képes érinteni.

A rendészettudomány eredetéről

A *rendőrségtudomány* és *rendőrség* (*Polizeiwissenschaft, Polizei*) kifejezéseket a 18. században még némileg eltérően írták (*Policeywissenschaft, Polizey*). Kialakulásáról a mai szakmai források közel azonosan vélekednek. A rendőrségtudomány tartalma körülbelül a 18. század első harmadától a 19. század közepéig a közösségek belső rendjének leírása, tanítása volt. Ma a fogalom teljesen más kontextusban bukkan fel, mint egy tudományos diszciplína, nem csak a rendőrségről és a rendőrségért. Ebbe a történelmi gyűjtőfogalomba beletartoztak anyagok a mai államjogból, a közigazgatás-tudományból és a korábbi nemzetgazdasági elméletekből. A szociológia és a politikatudomány is bizonyos mértékig elődjeként tekinthet erre az egykori ismeret-halmazra. A rendőrségtudomány a 18–19. században összekapcsolódott, részben ráfedett az akkor létezett, úgynevezett „kamarillatudományok”⁵ fogalomra, azaz az akkori német abszolút monarchiák igazgatásának elveire, tudásanyagára. Ezen kifejezés az ismeretek azon halmazára vonatkozott, amelyekre az igazgatási, kamarillai hivatalnokoknak (mondhatnánk, kormányhivatalnokok) szükségük volt feladataik ellátásához az abszolutisztikus államban az igazgatás/közigazgatás területén végzett munkájukban. Ez a tudáskör mint egyetemi ismeretanyag szilárdan a hivatalnokok képzésébe tartozott. Elődje német területen, az úgynevezett *birodalmi pub-*

² BODA 2019: 480.

³ MÖLLERS 2001: 1233–1235.

⁴ MÖLLERS 2018: 1738–1742.

⁵ „Kamarilla – Az uralkodó környezetében a kormányzás menetére döntő befolyással levő, nem hivatalos, a háttérből cselszövényekkel irányító titkos kör, klik.” BAKOS 2015: 314.

licisztika (*Reichspublizistik*), a 17. században a rendőrségtudomány (azaz a rendészet-tudomány) előfutárának tekinthető. A birodalmi publicisztika szoros értelemben az államjogi, államtudományi írások összessége a 17–18. században, amennyiben alkotmányos és államjogi kiadványokról van szó.

Az első tanszékeket a *Cameralia Oeconomica* és a *Polizeywissenschaft* oktatására 1727-ben I. Frigyes Vilmos porosz király Halleban (Saale) és Frankfurtban (Oder) létesítette. További tanszékeket alapítottak ezen oktatás céljából Rintelnben 1730-ban és Lipcsében 1742-ben, majd további hat városban. Meglehető korai célzatos szándék az állam igazgatásának fejlesztése terén. Johann Heinrich Gottlob von Justi 1760-ban kiadott művében (*Grundsätzen der Policey-Wissenschaften* – A rendőrségtudomány alapvonásai)⁶ használja és értelmezi a rendőrségtudomány fogalmat. Írásában az állam belső berendezkedésének olyan szükségességét hangoztatja, amely az egyes családok boldogulását támogatja.

Láthatjuk, hogy a fogalmat a ma is használt *rendőrség* (*Polizei*) szóból vezetik le, és nem mint nálunk a rendészetből. A rendőrségtudomány mibenlétének, belső tartalmának meghatározása szempontjából ez jelentős hátrányt, szűkítést is jelenthet az ottani szakirodalomban, amit a német kutatók is érzékelnek. Ezzel kapcsolatban számtalan, mára már elavult, használaton kívüli kifejezés volt alkalmazásban: építési rendőrség – építési felügyelet; piaci rendőrség – piacfelügyelet; ipari rendőrség – iparfelügyelet stb. Napjainkban a rendőrségtudomány részben a rendőrség tudományát jelöli. Egyben mint gyűjtőfogalmat is felfoghatjuk mindazon elméletekre/diszciplínákra, amelyek kapcsolódnak a rendőrségi feladatellátás területeihez, például jogtudományok, kriminológia, kriminalisztika, szociológia, politikatudományok, forenzikus tudományok, hiszen a pontos határvonal meghúzása az egyes területek, tudományágak között valószínűleg nem is lehetséges.

A régi kifejezés a közigazgatás minden olyan területére kiterjedt, amely érintette az állam belpolitikai működését. Az első, egyes esetekben napjainkban is érvényes elgondolásokat tartalmazó írásművek a 18. században keletkeztek. Abban az időben a rendőrségtudomány a jó gyakorlati megoldások továbbítására korlátozódott. Felfogásánál inkább kiképzésről van szó, ma úgy mondanánk, a legjobb megoldás tanításáról. A rendészettudomány mai működéséhez még nem volt sok köze. Ugyanakkor a *rendőr* szónak Németországban volt egy jelentős negatív csengése is, például rendőrállam. Végighúzódott az abszolút monarchiák, a Weimari Köztársaság és a Harmadik Birodalom működésén. A Weimari Köztársaság idején alapítottak először rendőrintézeteket és tanintézeteket, ahol megkezdődött a rendőrök professzionális felkészítése, de a tananyag továbbra is a gyakorlati ismeretek közvetítését tartalmazta, tudományos szempontok nem játszottak szerepet. Ekkor a polgári egyetemeken oktattak kriminalisztikát és rendőrségi vonatkozású jogi ismereteket

⁶ MÖLLERS 2018: 1738.

a jogtudományok részeként. Ebből az időszakból lényegében nem rendelkezünk valódi rendészettudományi irodalommal. A Harmadik Birodalom időszaka sem tett hozzá semmit a tudományos megközelítéshez.

A vita 1974-es újraindítása Johannes Feest⁷ professzor nevéhez köthető a brémai egyetemről. Foglalkozott a rendőrségtudományok (többes számban) mibenlétével szakmai szótárában. Vizsgálódása jelentősen korlátozódott a rendőrség intézményére, szervezetére, igazgatási rendszerére. Az ekkor kialakult tudományos diskurzus háttér-mozgatóerői az ezen időben lezajlott társadalmi változások. Egy új szellemiség, amelyben az állampolgár rendőrségéről (a rendőr egyenruhás állampolgár) és a rendőri szervezet demilitarizálásáról volt szó, valamint a vezetés-irányítás területén előtérbe kerültek az „üzemeltetési”, gazdaságossági és a gazdasági életből átvett menedzseri szempontok. Thomas Feltes professzor 2008-ban 19 oldalas írásában foglalta össze az akkori nézeteket és mutatta be a korábbi törekvéseket messze megelőzve a hazájában akkor elfogadott meglátásokat. Külön kiemeli, hogy a rendőrségtudomány több mint tudomány a rendőrségről. Megközelítése a mai olvasó számára is mérvadó szakmai szempontokból.⁸ Írásában értékeli, hogy az addigi, a rendészettudományra vonatkozó definíciós kísérletek túl „szűkre” sikerültek, a diszciplínának nem biztosítják a szükséges mozgásteret.

A valóban kiterjedt vita a rendészettudományról, annak jellegéről és tartalmáról a 70-es, 80-as években kezdődött és zajlott. Az 1990-es években törekvés indult a rendészettudomány önálló tudományágként történő elismerésére. Akkor is, és most is, az esetenként egymásnak is ellentmondó vélemények középpontjában a definiálás kérdése, a tudomány mibenléte állt, illetve áll.

2007-ben egy CEPOL-munkacsoport (Európai Rendőrákadémia) nyilvánosságra hozott egy kiadványt a rendőrtudományok definíciójáról és történelméről,⁹ ami támogató impulzusként járult hozzá a németországi vitához.

A rendészettudomány németországi fejlődésének egyik jelentős állomása lett a Rendőrség Német Főiskolájának¹⁰ alapítása és egyetemenként történt akkreditálása Münsterben. Ez az országban az egyetlen egyetemi rendőrképzést végző tanintézet, a végzettek főtisztként dolgoznak tovább. A nagy múltú intézmény nem képez polgári hallgatókat, illetve más rendészeti szervek tagjait, rendeltetése kizárólag a rendőrség vezetői állományának a felkészítése. Az iskola doktori képzésre is jogosult. Az alapításáról szóló törvény meghatározza feladataiként: „a rendőrségtudományt kutatással, elmélettel, felsőoktatási képesséssel és továbbképzéssel ápolni és fejleszteni”.

⁷ FEEST 1974: 248.

⁸ FELTES 2008: 968.

⁹ BJØRGO et al. 2007.

¹⁰ Lásd a törvényt a Rendőrség Német Főiskolájáról: Gesetz über die Deutsche Hochschule der Polizei.

A rendészet(rendőrség)tudományról

A német szakmai irodalomban igen sok publikációt találhatunk a rendészettudomány meghatározásáról, belső tartalmáról, jelenlegi helyzetének megítéléséről.¹¹ Természetesen a téma nagyságának és bonyolultságának visszatükröződéseképpen számtalan eltéréssel, ellentétes véleménnyel. Újból és újból felbukkan az a tény, hogy a fogalom, a rendőrségtudomány (*Polizeiwissenschaft*) főnévi forma nem szerencsés a nyelvükben, hiszen itt nem kizárólagosan a rendőrségről van szó. Ezt sok írás hangsúlyozza. Mivel a társadalom biztonsága, amellyel a rendészettudomány foglalkozik, nem egy szervezettől függ, és azt egy szervezet nem is képes garantálni, a diszciplína lényegesen nagyobb területet ölel fel. Kutatási körébe tartoznak többek között mindazok az állami szervezetek, magánvállalkozások, társadalmi szervezetek, az állampolgárok önkéntes szerveződései, a nemzetközi állami és nem állami szervezetek, szerveződések, valamint maga az állampolgár, amelyek valamilyen formában kapcsolódnak az állam és a társadalom belső és külső biztonságához.

A rendészettudományi kutatás kedvezményezettje az egész társadalom és az állampolgár, nem a rendőrség vagy valamely másik szervezet. A kutatás, írják, nem csupán a rendőrségről, és nem is a rendőrségért, nem kizárólagosan a rendőrség érdekében történik. Noha a rendőrség sajátos jogi helyzeténél fogva a középpontban helyezkedik el, magát a diszciplínát nem sajátíthatja ki. A rendészettudomány interdiszciplináris és nemzetközi szempontok alapján fejlődik, bővül, működik. A tudomány az elméletet és a gyakorlatot összekapcsolva létezik, és alapja az elmélet által összegyűjtött tapasztalati gyakorlat, a különböző eljárások bemutatása, feldolgozása, amelyekkel társadalmi problémákat analizál a belső biztonság garantálása és az azzal kapcsolatos problémák megoldásának segítése céljából. Vizsgálja a rendészeti tevékenység társadalmi hatásait, minimalizálja azok negatív következményeit. Egyidejűleg foglalkozik a rendészet társadalmi, szociális és politikai keretfeltételeivel, amelyek a felmerülő problémákat formálják, és amelyekkel összefüggésben a belső biztonság a rendőrség és más rendészeti szervek részéről biztosítható, lehetséges, vagy kellene hogy az legyen. Emellett foglalkozik a rendőrség, más állami és társadalmi, magánrendészeti jellegű szervezetek, intézmények történetével, felépítésével, a politikai rendszerben való elhelyezkedésével.

Az egyik irodalom¹² hat pontban kísérli meg tematizálni a rendészettudomány kutatási területeit:

- A rendőrség mint intézmény szervezeti és személyi sajátosságaival.
- A rendőrségi munka mint gyakorlati tevékenység annak társadalmi következményeivel.
- A rendőrség alkalmazása, technikai eszközök felhasználása, a szervezet kapcsolatrendszere, eljárás a médiával.

¹¹ Ilyen pl. a *Polizei & Wissenschaft* független interdiszciplináris folyóirat a tudomány és a rendőrség számára.

¹² Lásd: www.anderschulz.eu/polizeiwissenschaft/

- A rendőrségi tevékenység társadalmi kontrollja, különös tekintettel a legalitásra, a hatékonyságra, valamint a hatalomgyakorlás során jelentkező visszaélésekre.
- Más intézmények és szolgáltatások feladatai és a velük való kapcsolat, amennyiben azok a belső biztonság garantálásához hozzájárulnak.
- Nemzetközi kapcsolatok és a nemzetközi folyamatok befolyása a belső biztonságra.

Mindenesetre látszik, hogy a szerző alapvetően a rendőrségre mint szervezetre koncentrál.

Figyelemre méltó észrevételt olvashatunk a münsteri rendőregyetem alapításával kapcsolatban¹³. A szerző szerint kezdetben igen nagy volt a remény, hogy a rendőrségtudomány további fejlődése jelentős impulzust kap az új intézménytől, ahol külön rendőrségtudományi tanszék is létrejött. Az egyetem, szerinte, nem éri el a lehetséges eredményeket, éppen a jellege miatt. Kizárólag hivatásos rendőrök képzése folyik, nincsenek polgári hallgatók vagy más rendészeti szervek munkatársai. A felkészítés erősen gyakorlati jellegű, a jövő rendőri vezetői állományára koncentrál. Egyébként ez a tanintézet alapfeladata. A szerző a polgári egyetemek részben rendészeti szakirányú hallgatóitól várja a későbbiekben a rendészeti kutatás kiteljesedését, és ebből a szempontból a számtalan rendőrfőiskolát sem tartja a rendészettudomány ápolására optimálisnak, azok erősen kötött programjai és nézetrendszere miatt.

A rendőrségtudomány rövid meghatározását tartalmazza egy másik lexikon¹⁴ is. Számomra azért érdekes, mert a fogalom szerzőjeként a rendőregyetem alapító elnökét (rektorát), Klaus Neidhardtot jelöli meg, és így első kézből láthatjuk az akkori „hivatalos” szemléletet, véleményt. A szótárból a *rendőrtudomány* szócikk alatt az interneten szerepel a teljes meghatározás. Személyes kiemelésem a következő: „I. »Polizeiwissenschaft« kann definiert werden als die Wissenschaft von der Polizei in ihrem Sein und Sollen. Sie befasst sich mit der Polizei als Funktion, als Institution und mit ihrem Handel.”¹⁵ A továbbiakban található a szövegben némi feladat- és mozgástérbővítés, de én jelentős behatárolást látok az előbbieken.

Szerettem volna látni, milyen polgári tanintézetben folyik rendészeti jellegű oktatás az országban. 193 főiskola és egyetem 11 594 szakán lényegében nincs ilyen tartalmú képzés. A fellelhető intézmények:

- Bochum, Ruhr Egyetem: Kriminológia, kriminalisztika és rendőrségtudományok mesterszak.
- Albstadt, Sigmaringen Egyetem: Digitális forenzikus távoktatásos mesterszak.
- Hamburg Egyetem: Kriminológia mesterszak.

¹³ Lásd: www.andreschulz.eu/polizeiwissenschaft/

¹⁴ LANGE 2006.

¹⁵ LANGE 2006.

Az myStipendium internetes oldal 21 (5 mester, 16 bachelor) német felsőoktatási rendőr szakot sorol fel.¹⁶

Ami a rendészeti szakirodalmat illeti, abban Németországot csak irigyelhetjük. Ebben természetesen szerepet játszik az ország mérete, 82 millió lakossal és 19 jelentős rendőrséggel. A különböző kiadók között válogathatunk, és a kiadványok palettája igen széles körű. Külön kiadó létezik Verlag für Polizeiwissenschaft (Rendészettudomány Kiadó) megnevezéssel. Az általa gondozott témák, kiadványok mindig a rendőrséghez kapcsolódnak, a teljesség igénye nélkül: tankönyvek, kongresszusi összefoglalók, nemzetközi főiskolai kiadványok, kvalifikációs írásművek (szakdolgozatok, diplomamunkák, doktori értekezések, habilitációs munkák), kutatásokról szóló beszámolók, monográfiák, ünnepi-évfordulós kiadványok stb.

Érdekes információkat tartalmaz témánkkal kapcsolatban Christoph Keller rendőr igazgató (háromcsillagos rendőr főtiszt) publikációja.¹⁷ A szerző Münsterben a rendőrségen dolgozik, de nem az egyetemen. A 2020. évi megjelenés viszonylag friss, időszerűnek mondható észrevételeket tartalmaz. A rendőrségtudományról folytatott vita végül nem vezetett eredményre. Nem sikerült önálló diszciplínát felépíteni, megalkotni. Nemzetközileg viszont a tudományág jelentősen fejlődött. Az angol nyelvű országokban évtizedek óta rögzült a *policing* elfogadása. Németországban 1950-től folyamatosan vitatkoznak a kérdésről, de lényeges előrelépés nem történt. Sőt az utóbbi időben a rendőrségtudomány mintha teret veszített volna. Az ezredfordulón volt az elfogadtatás a csúcson, azóta visszaesés tapasztalható. Egyelőre stagnál a társadalmi és tudományos elismerés. Mindeközben rendkívüli tempóban változik a társadalom, a folyamat jelentős mértékben érinti a rendőrséget is. A szervezet a biztonság garantálásának középpontjában helyezkedik el, emelkednek a vele szemben támasztott követelmények, elvárások az általános bizonytalanság növekedése miatt. A lemaradás, visszaesés okát a szerző több tényezőben látja, közülük kiemeli a felsőoktatási képzés és továbbképzés hiányosságait, a rendőrség elzárkózását a tudományos kutatás területeitől, valamint a rendészettudomány alkalmazására irányuló hiányos kulturális felkészültséget.

A fellelhető irodalom érinti a rendészeti kutatás helyzetét, *Polizeiforschung* (rendőrségkutatás) címszóval. Az anyagok következetesen a rendőrséggel mint intézménnyel foglalkoznak, más szervezetek csak érintőlegesen szerepelnek. A kutatás a tudomány egyik alappillére, ez mindenki előtt nyilvánvaló, ugyanakkor a kutatás alapja a tudomány és az ahhoz kapcsolódó sajátos módszertan. Más tudományágak, tudományterületek is szükségesen szerepet kapnak a rendőrségre vonatkozó vizsgálódásban, például politikatudomány, jogtudományok, szociológia, kriminológia stb. Eddig a pontig az elmélettel nincs is probléma a tanulmányozott anyagokban. A rendőrség és tevékenységének vizsgálata a szerzők szerint számtalan nehézségbe ütközik. A zárt rendszer, amelyben a szervezet működik, nem kíván megnyílni, adatokat szolgáltatni. Egyes

¹⁶ Lásd: www.mystipendium.de/studium/polizei-studium/studiengaenge

¹⁷ KELLER 2020.

rendőri vezetők teljesen elzárkóznak a kutatások támogatásától. Holott a tudomány nem a napi tevékenységbe kíván beleszólni, hanem hosszabb perspektívában, adatok alapján, módszeres feldolgozás után kívánja láttatni a vizsgált területeket. Ez mégis javaslatok tételével, esetleges átalakítással, modernizálással járhat, nem biztos, hogy vezetői igény kapcsolódik hozzá. Mivel a rendőrség társadalmi intézmény, az empirikus kutatás egyben mindig társadalmi és szociális kutatás. A rendőri vezetők mint egy zárt szervezet képviselői gyakran nem szeretik, ha „kívülről” tekintenek bele az intézmény működésébe és vetnek fel ahhoz kapcsolódó, esetleg éppen megújulást, módosítást, modernizálást képviselő kérdéseket. Pedig az elméleti alapkutatások elsősorban nem a napi problémákra koncentrálnak. Nem arról van szó, hogy a tudomány jobban látja a mindennapos tennivalókat, mint az abban dolgozók, hanem esetleg más perspektívákból és nagyobb összefüggéseiben szemléli, több adat és hosszabb idő átlaga alapján. Többször felbukkan a rendőrtanintézetek, főiskolák és a münsteri egyetem tudományos irányú felkészítésének bírálata. Kevés a tananyagban a rendőrségtudománnyal és a rendészeti kutatással kapcsolatos téma. A szakmai szemléletű tananyag elnyomja a tudományos megközelítést, nem biztosítja a kellő rugalmasságot, nem fejleszti a szükséges áttekintő képességet.

Érdekes eszmefuttatás bukkan fel a rendőrség nyilvánossági munkájával és a rendészettudománnyal, közös problémáikkal kapcsolatban. A két terület párhuzamos nehézségek előtt áll, és itt is érezhető a német rendőrség(ek) esetleges elutasító vagy taktikázó magatartása. Ma már nem becsülik le a professzionális rendőrségi média-munkatársak fontosságát, szerepét. Mégis, esetlegesen elsősorban nem a szervezet hatékonyságáról van szó, hanem megjelenéséről a nyilvánosság előtt, a róla kialakult kép javításáról, a rendőrség iránti társadalmi bizalom növeléséről. Az elmarasztaló észrevételek szerint a nyilvánossági munka nem csak azt jelenti, hogy a lehető legtöbb csatornán keresztül informáljunk arról, mi teszünk éppen, és azt helyesen tesszük. Szembeötlő a törekvés ezen a téren, mindig pozitívat előadni, minden csatornán keresztül és mindig ugyanazt, megszűrve a mondanivalót. Óvatosan beszéljünk a szervezetről, növelve annak imázsát. A tudománnyal itt is ütközhet ez a szituáció, hiszen most jönnek az „ellenőrizhetetlen kutatók”, akik kívülről beszélnek, nem illeszkednek a kialakult képhez a kutatásaik eredményei.

A német szakirodalomban több helyen találkoztam egy sajátos kifejezéssel, amelyhez eddig lényegében nem volt szerencsém, ez a *Fehlerkultur* (hibakultúra).¹⁸ Tartalmilag azt takarja, hogy a szervezet, jelen esetünkben a rendőrség(ek), miként kezeli az általa, tagjai által elkövetett valamilyen negatív eseményt. Egyáltalán, hogyan kerülnek felszínre ezek és milyen folyamat során, miként rendeződnek? Miért lehet a kérdés érdekes a rendészettudomány szempontjából, kérdezik a szerzők. Számmomra teljesen világos, egy nyitott, rugalmas, modern szervezet nem retten meg attól, hogy vele szemben a kutatás kedvezőtlenebb észrevételeket tegyen. Képesnek kell lennie azok beépítésére struktúrájába, működésébe. A publikációk szerint a ren-

¹⁸ SEIDENSTICKER 2021; 2025; www.dhpol.de/microsite/dhpol-blog/tagungen/tagungsbericht-fehlerkultur.php

dészeti kutatás és a rendőrség már több esetben is összeütközésbe került egymással. Noha ezt a szakmai irodalom folyamatosan jelzi, a szervezeten belül erre különösebb reakció nem történt. Rendőrségi hibákat, működési anomáliákat eddig szinte csak a szervezeten kívülről jeleztek, szervezett belső változások nemigen tapasztalhatók. Beszélgetést, vitát a hibás intézkedésekkel kapcsolatban csak kedvetlenül folytatnak a szervezet képviselői. Attól félnek, hogy a felvetések rontják a cég imázsát.¹⁹

A szolgálati jellegű hibáknak fegyelmi következményei lehetnek. Ettől pedig minden rendőr ódzkodik. Így a hibák belülről történő jelzésére általában nem kerül sor, eltussolják a problémákat, és a folyamat egészségtelen egymástól függést teremthet. A helyzet, a hibák önkritikus feldolgozása az előrelépés alapfeltétele, átfogó elemzést, a hibák közötti differenciálást kíván.

A „hibakultúra” és a rendészeti kutatások között sajátos, esetenként a kutatást akadályozó viszony alakulhat ki.

Zárogondolatok

A rendészettudomány kifejezést a német szakirodalom a *Polizeiwissenschaft* főnévvel használja, és az angolszász irodalomból a *police science* kifejezést kapcsolja hozzá, akárcsak a magyar szakirodalom. A diszciplínával kapcsolatban elérhető német irodalom rendkívül kiterjedt: lexikonok, szabályzatok, könyvek, kimondottan szakkönyvek, amelyek a rendőrségi munka egyes szűkebb területeire vonatkoznak, egyéni tudományos színvonalú publikációk, szakmai folyóiratok. Az országban több kiadó is található, amelyek a rendőri szakirodalomra specializálódtak, és kiadványaik az interneten megrendelhetők. Ez a bőség tükrözi az ország nagyságát, a 82 milliós lakossághoz kapcsolódó 19 különálló rendőrség létszámban és szakmai feladatokban kiterjedt voltát, valamint anyagi lehetőségeit.

A két ország, Magyarország és Németország szakmai-tudományos körei, megítélésük szerint, több ponton eltérően közelítik meg a rendészettudomány kérdéskörét, belső tartalmát. A tudományág megítélése a mi esetünkben lényegesen pozitívabb, amennyiben társadalmilag és tudományjogilag elismerték. A németországi tudományágak felsorolásában²⁰ nem találtam a *Polizeiwissenschaftot*, és ennek elmaradását jelzi több feldolgozott irodalom.

A német nyelv által használt *Polizeiwissenschaft* kifejezés, megfelelője magyarul a *rendőrségtudomány* főnév, fogalmában is jelentősen szűkíti a tudományág tartalmát. Ezt a hátrányt sok szerző érzékeli és jelzi publikációjában, itt többről van szó, mint a rendőrségről, egy állami intézményről. Ennek ellenére az általam feldolgozott szakirodalom, amely természetesen nagyságrendi okok miatt nem lehetett teljes, alapvetően a rendőrséggel foglalkozik valamilyen irányból.

¹⁹ FELTES 2012a: 285; 2012b: 309.

²⁰ *Einteilung der Wissenschaften* [é. n.].

A feldolgozott anyagok igen gyakran a rendészettudomány németországi helyzetének kedvezőtlen voltáról írnak. Az elismertség alacsony szintjét említik, szerintük ezen a téren nem történt lényeges előrelépés, áttörés az elmúlt húsz évben. Sok kritika éri a rendőri tanintézeteket, főiskolákat és a münsteri egyetemet. Egyesek megemlítik, hogy az intézmények tananyagait pontosítani szükséges a tudományos szempontok, anyagok jelentősebb szintű szerepeltetése szempontjából. Pozitívnak ítélnék, hogy az ország több polgári egyetemén folyik masterfokozatú rendészettudományi felkészítés (például Bochum, Hamburg, Albstadt).

Magam úgy látom, az amúgy kiváló német rendőrségek és a tőlük részben független szakmai tudományos élet együttműködése náluk sem problémamentes a részben eltérő érdekek és törekvések mentén. A fejlődésnek ezeket a nehézségeket a jövőben meg kell oldania.

Felhasznált irodalom

- 21 szak a német rendőri felsőoktatási képzésben. myStipendium.de. Online: www.mystipendium.de/studium/polizei-studium/studiengaenge
- BAKOS Ferenc (2015): *Idegen szavak és kifejezések szótára*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- BODA József főszerk. (2019): *Rendészettudományi szakszótár*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó.
- Einteilung der Wissenschaften [é. n.]. Online: www.petersgasse.at/images/pet_vwa/pdf/pet_vwa_wissenschaftsbereiche.pdf
- FEEST, Johannes (1974): *Kleines Kriminologisches Wörterbuch*. Freiburg: Kaiser/Sack/Schellhoss.
- FELTES, Thomas (2008): *Polizeiwissenschaft in Deutschland. Profil einer Wissenschaftsdisziplin*. In: PUTZKE, Holm (szerk.): *Strafrecht zwischen System und Telos*. Tübingen: Mohr-Siebeck, 965–986.
- FELTES, Thomas (2012a): *Polizeiliches Fehlverhalten und Disziplinarverfahren – ein ungeliebtes Thema I. Die Polizei*, (10), 285–292.
- FELTES, Thomas (2012b): *Polizeiliches Fehlverhalten und Disziplinarverfahren – ein ungeliebtes Thema II. Die Polizei*, (11), 309–314.
- Gesetz über die Deutsche Hochschule der Polizei (DHPolG). Online: https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_text_anzeigen?v_id=10000000000000000480
- KAISER, Günther – SACK, Fritz – SCHELLHOSS, Hartmut szerk. (1974): *Kleines kriminologisches Wörterbuch*. Freiburg–Basel–Wien: Herder.
- KELLER, Christoph (2020): *Polizeiwissenschaft im Wandel. Eine kritische Bestandsaufnahme im Rückblick der letzten 10 Jahre. KSV Polizei Praxis*, 2020. június 12. Online: <https://ksv-polizei-praxis.de/polizeiwissenschaft-im-wandel/>
- LANGHE, Hans-Jürgen (2006): *Wörterbuch zur Inneren Sicherheit*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 243–247. Online: https://doi.org/10.1007/978-3-531-90596-9_57
- MÖLLERS, Martin H. W. (2001): *Wörterbuch der Polizei*. 1. kiadás. München: C. H. Beck Verlag.
- MÖLLERS, Martin H. W. (2018): *Wörterbuch der Polizei*. 3. kiadás. München: C. H. Beck Verlag.
- BJØRGO, Tore et al. (2007): *Perspectives of Police Science in Europe. Final report*. CEPOL. Online: <https://phs.brange.unit.no/phs-xmlui/handle/11250/174995>
- Polizeiwissenschaft [é. n.]. André Schulz Consulting. Online: www.andreschulz.eu/polizeiwissenschaft/
- Polizei & Wissenschaft. Online: www.polizeiundwissenschaft-online.de/aktuelle-ausgabe/

ABSTRACT

Police Sciences in the German Literature

Sándor FÓRIZS

In his article the author analyses the German literature on police sciences. He presents the content of the German concept, the historical process of its development, and the opinions of some authors on the situation of this discipline in Germany today, including positive and negative views. The publication presents the differences between the Hungarian and German approaches to the content of police sciences.

Keywords: police sciences, Polizeiwissenschaft, coterie science, law enforcement training, police training institution